

Kommunal- og regionaldepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

FORBRUKERRÅDET

Saksbehandler: Inger Therese Øvrum
Vår dato: 02.02.05

Vår referanse: 04/00577

Deres dato: 06.10.2004

Deres referanse: 04/3167

HØRING - NOU 2004:17 STATLIG TILSYN MED KOMMUNESEKTOREN (Åslandutredningen)

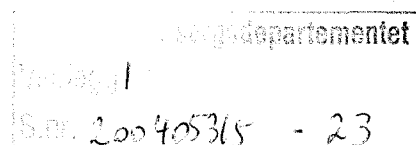
Vi viser til deres høringsbrev av 06.10.2004, samt telefonsamtale med Hans Georg Leopolder hvor Forbrukerrådet fikk utsatt høringsfristen til 07.02.05.

Forbrukerrådet er en frittstående og selvstendig forbrukerpolitisk interesseorganisasjon for alle forbrukere av varer og tjenester i Norge. Styret i Forbrukerrådet har vedtatt at organisasjonen skal ha som ambisjon å være en sentral aktør i arbeidet for bedre kvalitet og større brukerfokus innenfor offentlige tjenester, både innenfor statlig og kommunal sektor. Vårt hovedfokus er hvilke muligheter den enkelte har for å ivareta sine rettigheter og ulike systemer for brukermedvirkning. Det er her ingen motsetning mellom Forbrukerrådets ambisjon og Stortingets forventninger til Forbrukerrådet, jf. St.prp.1.

Innbyggerne er gjennom velferdslovgivningen blitt gitt en rekke rettigheter overfor kommunene. Det er for Forbrukerrådet viktig å sikre at disse rettighetene blir ivaretatt og at feil og mangler blir rettet opp. Tilsyn er et av flere virkemidler som tas i bruk for å sikre at innbyggerne får det tjenestetilbudet de har krav på. Tilsyn er særlig viktig i forhold til svake grupper som har vanskelig for selv å fremme egne interesser.

Etter Forbrukerrådets mening er det av sentral betydning at myndighetene jevnlig evaluerer virkemiddelbruken for å sikre at denne samlet sett er hensiktsmessig, og ivaretar hensynet til innbyggernes rettsikkerhet i tilstrekkelig grad. Endringer i virkemiddelbruken må først og fremst begrunnes ut ifra hensynet til dem som skal ivaretas, nemlig brukerne. Etter Forbrukerrådets mening er dette perspektivet i alt for liten grad vektlagt i Aaslandutredningen, noe som også preger flertallets tilrådninger.

Forbrukerrådet er kjent med at det for tiden er stort fokus på virkemiddelbruken innen offentlig sektor. Vi viser her blant annet til Berntutvalgets innstilling, Helhet og plan i sosial og helsetjenestene, NOU 2004 : 18, og til Samhandlingsutvalget som ventes å gi sin innstilling vedrørende samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og den kommunale helsetjenesten i første del av 2005. Etter vår mening er det svært viktig at disse utredningene sees i sammenheng. Dette forutsetter samarbeid mellom ulike tjenesteområder. Et slikt samarbeid vil være av stor betydning både for brukerne og kommunene, og vi støtter derfor utvalgets ønske om at dette samarbeidet styrkes.

UTGIVER AV:

Forbrukerrådet
Buskerud
Telemark
Vestfold

Postadresse:
Gjerpensgt. 20
3708 Skien

Besøksadresse:
Statens Hus
Gjerpensgt. 20
3708 Skien

Org. nr.:
NO 871 033 382 MVA

E-post og nett:
skien@forbrukerradet.no
forbrukerportalen.no

Publikumstelefon:
815 58 200
Telefaks:
35 52 16 65

Vi vil i vår uttalelse ikke gå gjennom utvalgets tilrådninger enkeltvis da disse etter vårt skjønn må ses i sammenheng.

Forbrukerrådet støtter utvalget i at det snarest mulig må foretas en samlet gjennomgang av dagens tilsynsordninger på de ulike tjenesteområdene. Forbrukerrådet legger til grunn at en slik gjennomgang må ha som utgangspunkt at rettsikkerheten til brukerne skal ivaretas. Vi er enige i at tilsyn ikke bør skje der det ikke er hensiktsmessig eller nødvendig for å ivareta brukernes interesser. Forbrukerrådet finner imidlertid at det er for tidlig å trekke noen konklusjoner om omfanget eller utforming av tilsynet før en slik gjennomgang er foretatt. Konklusjonen på gjennomgangen kan, etter vår vurdering, like gjerne bli at tilsynet må utvides, endres eller suppleres med andre virkemidler for å ivareta rettsikkerheten. Vi ber om at en som et ledd i dette arbeidet også ser hen til de tvisteløsningsmekanismer som finnes i privat sektor og vurderer om lignende ordninger vil kunne bidra positivt i offentlig sektor. Forbrukerrådet stiller seg til disposisjon for deltagelse i en slik gjennomgang.

Forbrukerrådet er enig i at behovet for tilsyn må vurderes i lys av andre kontroll og påvirkningsmåter overfor kommunesektoren. Dersom alternative metoder/ virkemidler skal brukes som argument for å redusere/ endre tilsynet, må vi imidlertid være trygg på at rettsikkerheten for brukerne blir ivaretatt. Disse øvrige kontroll- og påvirkningsmulighetene, så som brukermedvirkning, må derfor gjennomgås og utredes parallelt med tilsynsordningene. Sentrale spørsmål i en slik utredning må være:

- Hvilke rettsikkerhetsbehov har brukerne på det enkelte tjenesteområde ?
- Hvilke virkemiddel/ kombinasjon av virkemidler vil best ivareta disse behovene?
- Er det behov for nye virkemidler ?

Forbrukerrådet er enig med utvalget i at statlig tilsyn med kommunesektoren er en kontroll med kommunenes oppfylging av lovgivningen, dvs. lovlighetskontroll. Vi er imidlertid noe usikre på hva utvalget legger i selve uttrykket lovlighetskontroll. Beskrivelsen av lovlighetskontroll som fremgår av NOU 2004:17 (særlig kap 10) synes svært forskjellig fra den beskrivelsen av lovlighetskontroll som fremgår av NOU 2004:18 (særlig kap 14). Problemstillingen må derfor utredes nærmere og hensynet til brukernes rettsikkerhet må tillegges stor vekt.

Aaslandutvalget anbefaler at tilsynet underlegges de samme begrensningene som domstolene med hensyn til å overprøve kommunenes frie skjønn. Domstolenes overprøving av forvaltningen er et komplisert område. Forbrukerrådet kan derfor ikke se at en slik begrensning vil innebære en klargjøring eller hensiktsmessig veiledning i forhold til utøvelse av tilsyn. I følge utvalget skal det være opp til tilsynet å vurdere og tolke uklare lover i forhold til hvorvidt loven legger en plikt på kommunen eller ikke. Etter Forbrukerrådets mening er dette en oppgave som tilligger lovgiver og ikke et spørsmål for den enkelte tilsynsmyndighet å avgjøre. Dette er særlig viktig dersom man ønsker å nedtone rettighetsaspektene i velferdslovene og gi kommunene økt handlingsrom. **Slike endringer må skje gjennom lovgivning.** Det er helt uakseptabelt dersom man gjennom lovgivning skaper ei forventning hos brukerne om at en har visse rettigheter, og så lar det være opp til kontrollmyndigheten å avgjøre om en skal få sin rett.

Utvalgets foreslår at det statlige tilsynet med kommunene samordnes og at det lovfestes en plikt for tilsynet til å samordne reaksjonene. Forbrukerrådet er svært kritisk til det siste da tilsynet først og fremst har til oppgave å påpeke områder hvor kommunene ikke følger lover og regler og å gi pålegg om at dette blir rettet. Dersom tilsynet finner omfattende regelbrudd i en kommune og etter loven må prioritere hvilke regelbrudd man skal kreve rettet, innebærer det at lovfestede plikter og rettigheter salderes til ugunst for de som mottar tjenester. Dette tar vi sterkt avstand fra.

Når det gjelder de organisatoriske og lovtekniske tilrådningene utvalget har kommet med vil Forbrukerrådet bare påpeke at utvalgets tilrådninger synes svært forskjellige fra de tilrådningene som fremkommer i NOU 2004:18, Om helhet og plan i sosial- og helsetjenestene. Dette tilsier at problemstillingene gjennomgås nøye.

**Med hilsen
for Forbrukerrådet**

**Erik Lund-Isaksen
direktør**

**Terje Sørensen
avdelingsdirektør**

